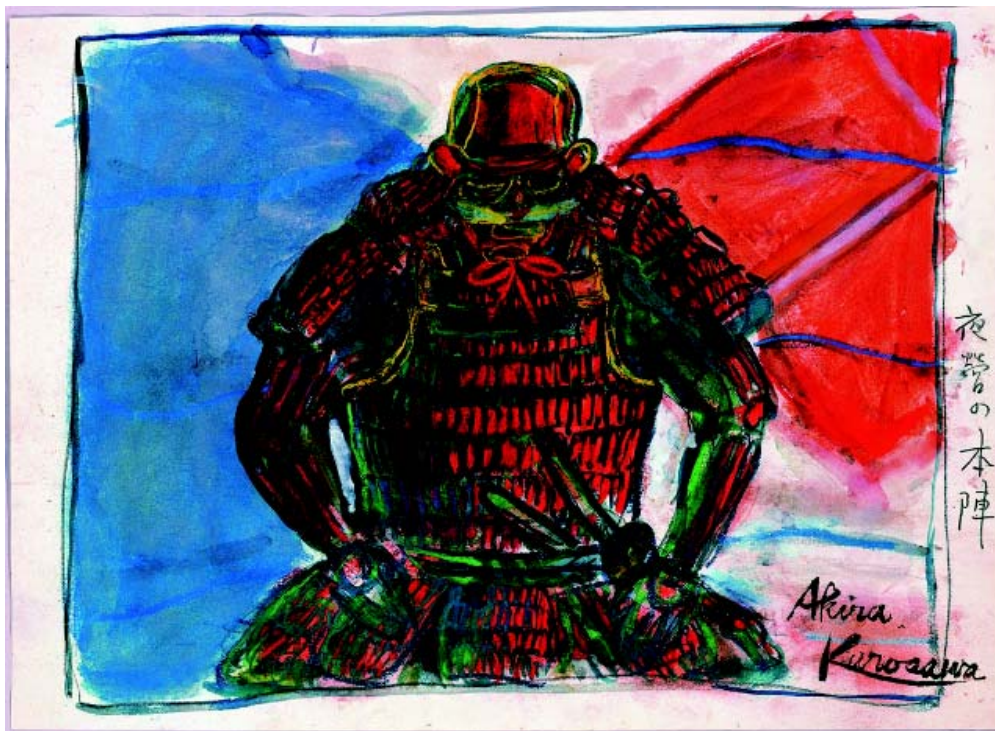
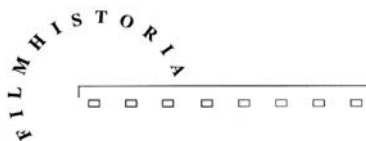

DOSSIER DE PREMSA

ANY KUROSAWA A ESPANYA

La mirada del samurái: los dibujos de Akira Kurosawa a l'Alhóndiga Bilbao del novembre del 2010 al febrero del 2011
© Kurosawa Production Inc. Sota llicència exclusiva d'HoriPro Inc.

CASA ASIA

cultural affairs

“Més famós a Occident que en el seu propi país, fou tanmateix el cineasta asiàtic per essència”
ZHANG YIMOU

La Universitat de Barcelona, cultural affairs i Casa Àsia presenten l'Any Kurosawa a Espanya

12 ciutats, 26 entitats i més d'un centenar d'activitats recordaran la figura de l'«emperador del cinema» japonès quan es compleixen 100 anys del seu naixement

Barcelona, 22 de març de 2010. Amb motiu del centenari del naixement del cineasta japonès Akira Kurosawa (1910-1998), la Universitat de Barcelona —a través del Centre d'Investigacions Film-Història—, la productora cultural affairs i Casa Àsia organitzen l'Any **Kurosawa a Espanya**. Aquesta iniciativa s'estén per un total de 12 ciutats espanyoles, 26 institucions i entitats col·laboren en l'organització d'activitats commemoratives i consta de cicles de cinema, seminaris i conferències, una exposició de dibuixos de Kurosawa, la presentació d'un llibre sobre el cineasta i altres activitats tals com cursos, demostracions i representacions teatrals. En total, **més d'un centenar d'activitats** dedicades a aquest realitzador japonès universal.

L'organització de l'Any Kurosawa a Espanya respon no només a l'interès de difondre la vida i l'obra de Kurosawa, sinó també al de propiciar fòrums de reflexió i debat sobre la filmografia d'aquest realitzador, conegut com a l' «emperador del cinema» i autor de títols tan memorables com *El àngel ebrioc*, *Los siete samuráis* o *Ran*.

Kurosawa en més de 100 activitats

Les 26 institucions implicades en la celebració de l'Any Kurosawa oferiran una sèrie d'activitats que retraten el gran cineasta japonès, des de les seves aficions i influències fins a les seves obres més difoses. Així, la recentment inaugurada Fundació Japó-Madrid ha organitzat, tant a Barcelona com a Madrid, un cicle de conferències sobre el **teatre Noh**, que va influir en la seva forma de veure el cinema. El públic espanyol podrà acostar-se a aquest art japonès de més de 600 anys d'història a través d'una exposició a la Fundació Pons (del 15 al 24 de març) i de la representació de dues obres de teatre a Barcelona i Madrid, a càrrec d'un dels grups de teatre *Noh* més importants del Japó, l'escola Kongo.

Però, com no pot ser d'una altra manera, els **cicles de cinema i les retrospectives** sobre el cineasta seran els protagonistes de l'Any. El Festival Internacional de Cinema Las Palmas de Gran Canaria ha programat el cicle *Centenario Akira Kurosawa* i el Festival Internacional de Cinema de Valladolid (SEMINCI 2010) presenta l'homenatge *Revisando a Akira Kurosawa (1910-2010)*. La Filmoteca de Catalunya, la Filmoteca Espanyola, la Filmoteca Asturiana i la Filmoteca de l'Institut Valencià de Cinematografia s'uneixen a l'homenatge amb el cicle *Centenario de Akira Kurosawa*, l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya programa la *Setmana Kurosawa a l'ESCAC* i la seu de Barcelona de Casa Àsia, el Centre Casa Àsia-Madrid i el Centre Social Universitari de la Universitat de Múrcia oferiran part de la filmografia del director a *Akira Kurosawa* i un cicle de conferències sobre el cineasta. Finalment, el CCCB també oferirà un programa especial sobre Kurosawa.

Destaca també la **presentació del llibre Akira Kurosawa. La mirada del samurái**, d'Andrés Expósito, Carlos Giménez Sorai i Jordi Pugdomènec, a la Filmoteca Espanyola i en la Alhóndiga de Bilbao, que també acollirà l'**exposició La mirada del samurái. Los dibujos de Akira Kurosawa**, en el marc de la 52a edició del Festival Internacional de Curtmetratges i Cinema Documental de Bilbao (ZINEBI). La mostra reunirà per primera vegada a Espanya 120 dibuixos originals procedents dels *storyboards* de *Kagemusha*, *La sombra del guerrero*, *Ran*, *Los sueños de Akira Kurosawa*, *Rapsodia de agosto*, *Espera un poco* i *El mar que nos mira*, juntament amb el vestuari original dissenyat per Akira Kurosawa para al rodatge de *Ran*, així com la projecció en sala de fragments dels films i una important col·lecció de cartells de la seva filmografia. El comissari és també el director de l'Any Kurosawa, Josep María Caparrós.

Per a acabar, els cursos sobre **cultura japonesa i art asiàtic oriental** que ofereix el Centre Casa Àsia-Madrid i els cicles de conferències en aquest centre, el Centre d'Investigacions Film-Història (UB) i la Universitat Internacional de Catalunya acabaran de completar una programació dedicada a una de les grans figures del cinema japonès.

Akira Kurosawa, l'emperador del cinema

Conegut com "l'emperador del cinema", Akira Kurosawa va néixer el 1910 i va ser el menor dels set fills d'un oficial descendent de samurais i d'una dona pertanyent a una família de comerciants a Omori, Tòquio. Va estudiar Belles Arts, però la por de no ser un bon pintor i el seu interès pel cinema el van dur el 1936 a treballar als estudis cinematogràfics Toho, a Tòquio, primer com a ajudant del director Kairo Yamamoto i després com a guionista de diferents realitzadors.

Va debutar com a director durant la Segona Guerra Mundial amb *La leyenda del gran judo* (1943) i *La nova llegenda del gran judo* (*Zoku sugata sanshiro*, 1945), històries plenes d'esperit nacionalista. Durant la segona meitat de la dècada dels quaranta va realitzar set pel·lícules, entre les quals destaquen *No añoro mi juventud* (*Waga seishum ni kuinashi*, 1946) i *Un domingo maravilloso* (*Subarashiki nichiyobi*, 1947) i, sobretot, *El ángel ebrio* (*Yoidore tenshi*, 1948). La trama enfronta un metge alcohòlic i un gàngster tuberculós i va ser la primera de la seva llarga sèrie de col·laboracions amb el famós actor Toshiro Mifune, que també va rodar *El perro rabioso* (*Nora inu*, 1949), un thriller policíac on va oferir una visió neorrealista del Tòquio de la postguerra.

Es va donar a conèixer internacionalment amb *Rashomon* (1950), cinta que tracta sobre diferents punts de vista sobre una violació ocorreguda en el segle XI, i per la qual va resultar guanyador del Lleó d'Or de la Mostra de Venècia i de l'Òscar a la millor producció estrangera el 1951. L'èxit obtingut amb *Rashomon*, li va permetre rodar amb total llibertat *El idiota* (*Hakuchi*, 1951), adaptació del clàssic de Fiodor Dostoievski; *Vivir* (*Ikiru*, 1952) sobre la vida d'un funcionari amb càncer; *Los siete samuráis* (*Shichinin no Samurai*, 1954), història d'època amb la qual guanya novament el Lleó d'Or de la Mostra de Venècia; *Los bajos fondos* (*Donzoko*, 1954), versió de l'obra homònima de Màxim Gorki; *El trono de sangre* (*Kumonosu-jo*, 1957), adaptació de *Macbeth*, de William Shakespeare; *La fortaleza escondida* (*Kakushi toride no sant Akunin*, 1958) història d'època; *El mercenario* (*Yojimbo*, 1961), relat de samurais, i *El infierno del odio* (*Tengoku to jigoku*, 1963), adaptació d'una novel·la policíaca de l'especialista nord-americà Ed McBain.

Després del fracàs comercial de *Barbarroja* (Aka Hige, 1965), producció històrica sobre la vida d'un metge, va trigar cinc anys a filmar *El camino de la vida* (*Dodes ka-den*, 1970), el seu primer treball en color, que consisteix en una dura paràbola sobre l'altra cara del desenvolupament econòmic. Malgrat que es va tractar d'una gran cinta, el fracàs comercial va propiciar que el famós realitzador no trobés productors per als seus següents projectes, assumpte que el va submergir en una profunda depressió i el va dur a un intent de suïcidi. Cinc anys després, gràcies al suport de la llavors Unió Soviètica va aconseguir finançament per rodar *Dersu Uzala*, i dur així a la pantalla les memòries de l'explorador Vladimir Arseniev.

Dersu Uzala va obtenir un èxit inesperat, una pel·lícula reconeguda entre els seus millors treballs i amb la qual va guanyar el gran premi del Festival de Moscou i l'Òscar a la millor pel·lícula estrangera el 1975 .

El 1980 va rebre l'Òscar per la seva trajectòria i va filmar *Kagemusha* amb l'ajuda de George Lucas i Francis Ford Coppola, rebent per aquesta cinta el Palma d'Or del Festival de Cannes. El 1984 filma *Ran*, novament una adaptació de Shakespeare, al realitzar la versió cinematogràfica de *El Rei Lear*. El 1990 comença el rodatge de *Los sueños de Akira Kurosawa*, amb la producció de George Lucas i Steven Spielberg.

Filmografía

Sugata sanshiro, 1943. (La leyenda del gran Judo)
Ichiban utsukushika, 1944. (La mas bella)
Zoku sugata sanshiro, 1945. (La nueva leyenda del gran Judo)
Tora-no-o fumu otokotachi, 1945. (Los hombres que caminan sobre la cola del tigre)
Asu o tsukuru hitobito, 1946. (Los que construyen el porvenir)
Waga seishum ni kuinashi, 1946. (No añoro mi juventud)
Subarashiki nichiyobi, 1947. (Un domingo maravilloso)
Yoidore tenshi, 1948. (El ángel borracho)
Shizukanara ketto, 1949. (Un duelo silencioso)
Nora inu, 1949. (El perro rabioso)
Shubun, 1950. (Escandalo)
Rashomon, 1950
Hakuchi, 1951. (El idiota)
Ikiru, 1952. (Vivir)
Shichinin no samurai, 1954. (Los siete samuráis)
Ikimona no kiroku, 1955. (Crónica de un ser vivo)
Kimonosu-jo, 1957. (El trono de sangre)
Donzoko, 1957. (Los bajos fondos)
Kakushi toride no san-akunin, 1958. (La fortaleza escondida)
Warai yatsu hodo yoku nemuru, 1960. (Los canallas duermen en paz)
Yojimbo, 1961. (El mercenario)
Tsubaki Sanjuro, 1962. (Sanjuro)
Tengoka to jigoku, 1963. (El infierno del odio)
Akahige, 1965. (Barbarroja)
Dodes ka-den, 1970.
Derzu Uzala, 1975.
Kagemusha, 1980. (La sombra del guerrero)
Ran, 1985. (Batalla)
Konna yume wo mita, 1990. (Sueños)
Hachigatsu no rapusodi, 1991. (Rapsodia de agosto)
Madadayo, 1992. (Espera un poco)

Presentació

Per Josep Maria Caparrós, director de l'Any Kurosawa 2010

Enguany se celebra el centenari del naixement d'Akira Kurosawa (1910-1998) i, per tal de commemorar-lo, diverses institucions culturals s'han unit per organitzar l'Any Kurosawa 2010.

L'objectiu de la celebració de l'Any Kurosawa és impulsar un conjunt d'activitats que potencii l'estudi, el coneixement i la difusió al nostre país de l'obra d'aquest important creador japonès. Per això l'esdeveniment acull activitats molt variades, com exposicions, publicacions, seminaris, conferències i cicles per a la programació de la seva filmografia.

L'Any Kurosawa és una iniciativa conjunta de la Universitat de Barcelona (UB), a través del Centre d'Investigacions Film-Història -un grup de recerca i laboratori de cinema del Departament d'Història Contemporània de la UB, que dirigeixo-, Casa Asia i cultural affairs. La seva realització ha estat possible gràcies a la col·laboració de diverses entitats com Casa Àsia, Fundación Japón Madrid, Alhóndiga Bilbao, Filmoteca Española, Filmoteca de Catalunya, Filmoteca del Instituto Valenciano de Cinematografía, Filmoteca Asturiana, Festival Internacional de Cinema Fantàstic de Catalunya, Semana Internacional de Cine de Valladolid, Seminario de Estudios Asiáticos de la Universidad de Granada, Centro Cultural Hispano Japonés de la Universidad de Salamanca i l'ineestimable suport del Ministeri d'Educació, ja que el seu ministre, Ángel Gabilondo, s'ha dignat a acceptar-ne la presidència d'honor.

Reconegut al seu propi país com l'«Emperador» del cinema japonès, Akira Kurosawa és el mestre que va fer conèixer la cinematografia nipona al món occidental. Nascut a Tòquio i descendent directe de samurais, va estudiar Belles Arts a la seva ciutat natal i durant diversos

anys la seva principal activitat creativa va ser la pintura. El 1936 va començar a treballar als estudis cinematogràfics Toho, primer com a guionista i més endavant com a ajudant de l'importantíssim realitzador Kajiro Yamamoto. El seu debut com a director va tenir lloc en plena Segona Guerra Mundial i, des de llavors, la crítica l'ha valorat com un gran autor per la qualitat formal i la profunditat tematicoexistencial de les seves obres. Sense renunciar a la tradició més arrelada de la cultura japonesa, Kurosawa ha sabut ser també el més universal dels cineastes asiàtics, cosa que l'ha convertit en un creador oriental essencial en la història de la cultura occidental del segle XX.

Després del congrés internacional sobre "Guerra, Cinema i Societat" del 1992, ja iniciat el nou segle, aquest és el projecte més ambiciós que el Centre d'Investigacions Film-Història realitza, un esdeveniment important que se sumarà a les celebracions internacionals del centenari del naixement del mestre Akira Kurosawa.

“Kurosawa, el sujeto desplazado”

Por Menene Gras Balaguer, directora de Cultura y Exposiciones de Casa Asia

La presentación del Año Kurosawa en Casa Asia responde no sólo al interés de esta institución por la vida y la obra de este director de cine japonés universal y a la voluntad de utilizar el pretexto de la celebración del centenario de su nacimiento para arrancar un año dedicado a esta figura del cine, que siendo un hombre representativo de la cultura de la que procede fue siempre un “hombre desplazado”, en un mundo menos global que el que nos ha tocado vivir en el siglo XXI. La función de Casa Asia en la celebración de este centenario ha consistido en hacer una especie de relatoría junto a cultural affairs y la Universitat de Barcelona de actividades convocadas para crear foros de reflexión sobre la producción de este cineasta que expresa la figura del “sujeto desplazado” en el mundo de entreguerras y en las circunstancias históricas que rodean la Segunda Guerra Mundial. Con el fin de potenciar el testimonio contenido en su larga producción cinematográfica, se acordó que la mejor manera para superar la dispersión de las convocatorias individuales y aisladas era agrupar todas las iniciativas y ordenarlas conforme a un calendario único donde se nombran las localizaciones y la cronología de eventos que tendrán lugar en el transcurso del año mencionado. Es así que parecía que estas actividades en su conjunto podían tener fuerza, debido al hecho de que unas hacen relación a las otras y a la inversa. Lo que se pretende es potenciar la redefinición de un cine, cuya poética rivaliza a su vez con los aspectos técnicos que en su momento revolucionaron conceptos relativos al espacio/tiempo de la imagen en movimiento, y reivindicar su vigencia en un mundo arrasado por la velocidad de los medios, donde la historia y la memoria que la alimenta parecen desaparecer inevitablemente ante nuestra mirada impasible.

El Año Kurosawa es una ficción que se ha construido sobre el dato real de la fecha de nacimiento de este director de cine japonés, hace cien años, y sobre el diálogo Oriente-Occidente intercultural que fomentó a lo largo de su trayectoria, a través de su extensa producción cinematográfica. En fechas tan evocadoras históricamente como 1936, cuando ingresa en el mundo del cine o en 1943 y 1945, cuando debuta en la industria, con dos películas inspiradas por el profundo nacionalismo apoyado en los sucesos por los que Japón entraba en la Segunda Guerra Mundial y se había convertido en uno de los principales causantes de los conflictos de la región del sudeste asiático. La vida de Kurosawa está atravesada por el cine, un cine atravesado a su vez por la literatura. Sus lecturas estuvieron desde muy temprano marcadas por algunos autores clásicos occidentales como Shakespeare, Tolstoy, Gorky o Dostoievsky, al igual que por autores americanos de novela negra. Es común detectar la sombra de Shakespeare en una película como *Trono de Sangre*, inspirada en *Macbeth*, o como en *Ran*, cuyo argumento no puede ocultar el referente de *El Rey Lear*. Esta última película se considera como una de las mejores adaptaciones de la poética dramática de Shakespeare, y donde Kurosawa hace explícito el horror a la guerra y a las perversiones del poder. Su estética fue también la introductora del cine japonés en Occidente, puesto que el interés por su cine se extendió a otras producciones procedentes de su país, en las que se esperaba reencontrar puntos en común y convergencias propias de una cultura, para su continuo redescubrimiento.

La trayectoria de Kurosawa es desigual y se presta a diversas narraciones e interpretaciones, teniendo en cuenta que su afán de perfeccionismo le llevó muchas veces a sobrepasar los presupuestos acordados y que esto supuso para él y sus futuros proyectos varias situaciones límite, en las que llegó a creer que debía dejar de hacer cine. Cuando en la década de los sesenta, incluso tras haber obtenido el León de Oro en

el Festival de Cine de Venecia en 1951, se vio obligado a hacer una tregua no deseada ante la falta de recursos para seguir haciendo cine, la profunda crisis que experimentó acabó en un intento de suicidio que puso en práctica en 1971. Parecía que su carrera como guionista y director había fracasado y que nunca más volvería a hacer cine. No obstante, gracias al apoyo de Lucas, Spielberg y Coppola, Kurosawa pudo superar esta situación, sabiendo que contaba con su reconocimiento y el de muchos directores norteamericanos que se referían a su influencia directa en el desarrollo técnico y artístico de su producción cinematográfica, en la que destacaban también su capacidad para manipular las emociones del público. La reflexión sobre Kurosawa y su obra no puede descartar el diálogo que siempre mantuvo con Occidente, aunque como este sujeto desplazado característico de la modernidad, siendo considerado por la prensa japonesa como un traidor que se inspiró durante buena parte de su desigual filmografía en fuentes occidentales, mientras que en Occidente era considerado como uno de los máximos representantes de la cultura nipona, de la que fue un introductor indispensable como portador de una cultura en crisis de un país en guerra durante la primera mitad del siglo XX.

Lo que se ha querido recuperar con las diferentes propuestas de actividades que darán contenido a este **Año Kurosawa** es la figura del cineasta y la poética de una obra por la que se identifica a este sujeto desplazado que ha construido una cultura global en un mundo local, cuyas circunstancias históricas han sido las de muchos otros que, como él, han vivido atravesando fronteras entre Oriente y Occidente a lo largo de sus vidas. Ni todas las contradicciones del cineasta, ni las crisis por las que pasó en el transcurso de su trayectoria pudieron acabar con una figura cuyo cine es producto del profundo conocimiento intercultural que le permitió hacer translaciones, superposiciones e integrar un imaginario literario en una estética que para el mundo occidental identificaba su cultura de origen en idéntica proporción que para sus compatriotas japoneses Kurosawa era un introductor de la cultura occidental en su país. La vida y la obra de Kurosawa vuelven a adquirir sentido en estas fechas, cuando se cumplen los cien años de su nacimiento, un 23 de marzo de 1910, aunque algunas conmemoraciones ya se han anticipado, como ha ocurrido en el Festival de Cine de Las Palmas, que en todas sus ediciones suele conceder un espacio considerable a las producciones asiáticas, y como podrá comprobarse en la documentación que se adjunta. El valor de la obra de Kurosawa no reside tanto en la cantidad de producciones en las que trabajó, sino en la apuesta que le llevó a defender una forma de entender el cine y los principios de una estética narrativa convertida casi en una religión, por su singularidad e individualidad. Su estilo, a pesar del acercamiento circunstancial que hizo al cine de Hollywood por razones comerciales, es inconfundible, al igual que su influencia en otros cineastas de su generación y posteriores a él. La vida de Kurosawa es una vida entregada al cine, como atestigua su aportación a la historia y evolución del cine mediante la incorporación de nuevas narrativas, por las que se hizo merecedor de este reconocimiento universal que se ha vuelto a rescatar con motivo de este centenario.

La **Universitat de Barcelona**, **cultural affairs** y **Casa Asia** han querido contribuir a dar unidad a las diferentes actividades que se han convocado para dar forma a este **Año Kurosawa**, tal como se indica en el correspondiente listado de instituciones y centros que se incluye a continuación por sus iniciativas en el ámbito del cine, ciclos de conferencias y exposiciones que se llevarán a término. La **Fundación Japón**, **Casa Asia Barcelona**, el **Centro Casa Asia Madrid**, el **Festival de Cine de Las Palmas**, el **Festival de Cine de Valladolid**, **Seminci**, la **Universidad Católica San Antonio de Murcia**, la **Filmoteca de Cataluña**, la **Filmoteca Española**, la **Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Cataluña (ESCAC)**, **Filmoteca del Instituto Valenciano de Cinematografía (IVAC)**, **Centro Social Universitario de Murcia/Universidad de Murcia**, **Filmoteca Asturiana**, **Universitat de Barcelona**, **Festival de Cines del Sur/Granada**, **Festival internacional de Cinema Fantàstic de Catalunya/Sitges**, **Seminario de Estudios Asiáticos de la Universidad de Granada**, **Festival de Cine Europeo de Sevilla**, **Centro de exposiciones la Alhóndiga de Bilbao**, **Centro Cultural Hispano Japonés de la Universidad de**

Salamanca, Biblioteca Pública Casa de las Conchas de Salamanca, Universidad Complutense de Madrid y Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB). Japón, EE. UU., Inglaterra, Francia e Italia han anunciado también su intención de celebrar este aniversario, con idéntica voluntad de perpetuar el mensaje que Kurosawa quiso transmitir, para preservar el valor de una obra que merece de nuevo ser revisitada por su universalidad.

Informació actualitzada a:

<http://www.ub.edu/anykurosawa/>

<http://www.casaasia.cat>

Arcxiu en línia d'imatges de Kurosawa:

<http://www.afc.ryukoku.ac.jp/Komon/kurosawa/index.html>